

ŠveHLAS

Zpravodaj Společnosti Antonína Švehly, číslo 2/2010 (prosinec), zdarma

Editoriál

Vážení čtenáři,

dostává se Vám do rukou další číslo našeho Zpravodaje Švehlas.

Obsahem tohoto čísla je, jako již tradičně, spousta nových informací, článků, zajímavá pozvánka, četné fotografie a opět upoutávka na novou poutavou knihu.

Snažíme se také pracovat na rozvoji činnosti našeho občanského sdružení a v tuto chvíli vytrvale napínáme své síly pro projekt výstavy o Antonínu Švehlovi, kterou budeme pořádat v příštím roce v Národním zemědělském muzeu spolu s našimi partnery a podporovateli. Přinášíme Vám také rozhovor s předním znalcem ústavního práva a prezidentem Hlávkovy nadace Prof. JUDr. Václavem Pavlíčkem, CSc. Naše angažování se v osvětově kulturním dění chceme prohloubit, protože věříme, že je zde další prostor na zkvalitnění a hlubší profesionalizaci činnosti i v kontextu s aktivitami ostatních organizací či jednotlivců, kteří s námi sdílejí společné hodnoty. Mimo jiné oslovíme s nabídkou přednášek o historii střední školy na území hlavního města Prahy. Rádi bychom Vám všem závěrem popřáli klidné a příjemné prožití nadcházejícího času Adventu a Vánoc, abychom se opět mohli spolu nejen na stránkách našeho zpravodaje v Novém roce 2011 setkat.

Mgr. Pavel Černý, předseda SAŠ, o.s.

Pozvánka

SPOLEČNOST ANTONÍNA ŠVEHLY, o. s. si Vás dovoluje pozvat

***u příležitosti výročí úmrtí Antonína Švehly
na pietní shromáždění k uctění památky***

ANTONÍNA ŠVEHLY

v neděli dne 12. prosince 2010 ve 14:00 hodin

***u hrobky Antonína Švehly
(na hostivařském hřbitově v ulici K Jezeru)***

Pozvány jsou osobnosti z kulturní, politické i akademické sféry.

***Setkání bude dále pokračovat v prostorách Toulcova dvora,
kde je pro návštěvníky a hosty připraven program s besedou a občerstvením.***

Dne 27. 10., v předvečer státního svátku 28. Října, uspořádala Společnost Antonína Švehly jako již tradičně na tuto oslavu vzpomínkové setkání k uctění památky našeho slavného rodáka, prvorepublikového ministerského předsedy Antonína Švehly. Oslava proběhla za slunného počasí a za účasti široké veřejnosti.

Slavnostní setkání zahájil předseda Společnosti Pavel Černý položením květin a přivítáním všech vzácných hostů a příznivců. Po přečtení zdravic mj. z Kanceláře prezidenta republiky Václava Klause, ministra zemědělství SR Zsolta Simona, ministra zemědělství ČR Ivana Fuksy, našeho nového senátora Milana Pešáka, poslance PSPČR Waltera Bartoše, vystoupil Filip Benda, který tlumočil zdravici ministra obrany ČR Alexandra Vondry.

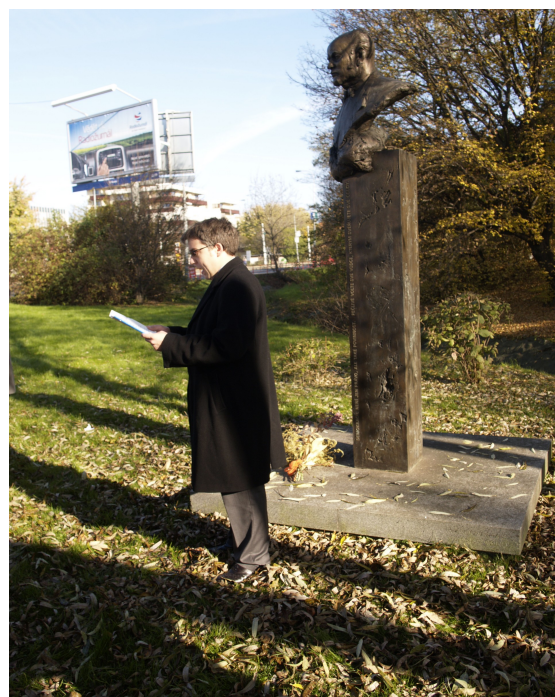
Za naši městskou část se ujala slova zástupkyně starosty Helena Lukasová, která vyzdvihla mimořádnou osobnost Antonína Švehly a jeho přínos pro dnešek. Zároveň vyjádřila poděkování naší Společnosti za šíření a propagaci myšlenek našeho rodáka širší veřejnosti.

Dalšími řečníky byli předseda Svazu vlastníků půdy ČR František Janda, předseda Mladých konzervativců Jiří Fremr. Posledním vystupujícím byl zástupce obce Dlouhá Loučka Jaroslav Brachtl, který vážil k nám dlouhou cestu a ve svém projevu zejména vyzdvihnul vztah Antonína Švehly k Dlouhé Loučce, kde nově existuje ulice Švehlova, stejně jako na MČ Praha 15.

Program poté pokračoval neformálním posezením v příjemném prostředí restaurace Karolína s diskuzí a občerstvením.

Mgr. Pavel Černý opět za hojné účasti přítomných.

Mgr. Filip Benda tlumočí zdravici ministra obrany ČR RNDr. Alexandra Vondry.

Zástupce starosty MČ Praha 15 PaedDr. Helena Lukasová promlouvá o osobnosti Antonína Švehly.

Předseda Svazu vlastníků půdy ČR Ing. František Janda zdůrazňuje vztah člověka k půdě a význam tradic českého selství, jehož byl Antonína Švehla hrdým nositelem.

Předseda Mladých konzervativců Jiří Fremr ve svém projevu vzdal hold osobnosti Antonína Švehly.

Zástupce obce Dlouhá Loučka promlouvá o vztahu A. Švehly ke své domovské obci.

**Zdravice ministra zemědělství Ing. Ivana Fuksy u příležitosti oslav v
předvečer státního svátku ČR 28. 10. 2010**

Vážené dámy, vážení pánové,

bohužel se nemohu z důvodu pracovního vytížení osobně zúčastnit uctění památky Antonína Švehly, člověka, jehož odkaz přetrval do dnešních dnů. Od doby, co Evropa prožívala poslední týdny Velké války, které dnes říkáme 1. světová, uplynulo již devadesát dva let. Rakouské císařství, které bylo naším domovem po čtyři staletí, se otřásalo v základech. A naši předkové hledali cestu, kudy dál. Ti nejlepší z nich se rozhodli zřídít pro český národ samostatný český, tehdy československý stát. Bylo to velmi odvážné rozhodnutí a také lidé, kteří ho vybojovali, byli velmi stateční. Jedním z nich byl právě Antonín Švehla, který se zasloužil se o budování československého státu a o jeho upevnění. Byl to právě on, kdo se v Praze zasadil o nenásilnou, sametovou podobu převratu. A byl také spoluvůdce tzv. koaliční pětky, politické dílny, v níž se scházeli představitelé pěti nejsilnějších státotvorných a demokratických stran.

Antonín Švehla byl blízkým spolupracovníkem a zároveň politickým protějškem T. G. Masaryka.

Prezident nacházel u Švehly autoritu uznávanou národem. Ve vzpomínce na bývalého premiéra a jednoho z „mužů 28. října“ T. G. Masaryk uvedl: „Našel jsem v něm při budování nové republiky a demokracie spolutvůrce loajálního a dovedného. Náš stát je šťasten, že mu osud v pravý čas dal pracovníka a státníka, jako byl Švehla.“ Budoucí ministr a premiér „dorostl ve státníka v našich poměrech formátu neobvykle velikého,“ řekl o něm také pochvalně Masaryk.

Antonín Švehla byl znám jako schopný politik a mistr kompromisu. Na rozdíl od většiny významných politiků své doby neměl akademické vzdělání, své znalosti získal samostudiem a možná i díky tomu vynikal v řešení praktických politických otázek. Ferdinand Peroutka, jeden z nejvýznamnějších představitelů české demokratické žurnalistiky, ve svém stěžejním díle Budování státu poznamenal, že počátky budování státu měly tři hlavní děje: 28. říjen, pozemkovou reformu a ústavu. Nebylo náhodou, že k vytvoření všech tří pilířů mladé české státnosti přispěl právě Antonín Švehla.

Patřil nejenom k zakladatelům Československé republiky v roce 1918, ale především k duchovním otcům československé vnitřní i zahraniční politiky v meziválečném období. Jako předseda nejsilnější politické strany, „agrárníků“, nesl v neklidném období dvacátých let společně s Masarykem největší odpovědnost za vývoj celé společnosti. Díky tomu, že na rozdíl od celé řady svých stranických odpůrců dokázal nalézat přijatelné kompromisy, dařilo se mu názorové proudy v agrární straně a v celé politické pravici utlumovat a převádět na řešení skutečně důležitých problémů.

Antonín Švehla byl velkým státníkem a především nadmíru pracovitým člověkem, který se přitom nehonil za popularitou a slávou. Pro jeho veliký přínos naší zemi je právě tolik důležité si jeho osobu a dílo trvale připomínat. Čest jeho památce.

Vystoupení předsedy Svazu vlastníků půdy ČR Ing. Františka Jandy na oslavách státního svátku v Praze 15 u busty A. Švehly

Vážení hosté,

Antonín Švehla není pouze historická osobnost k uctění památky. Antonín Švehla k nám mocně promlouvá právě dnes. Jako ministerský předseda ve své přednášce o reformě půdy (Parlament III,2,98), řekl tato prorocká slova: „Jen ten stát a národ, jehož lid vlastní půdu své vlasti, spočívá na pevném, solidním a nepohnutelném základě“. Tato slova vycházela z historické zkušenosti pobělohorské doby. K prvnímu jejich naplnění došlo již v roce 1938.

Aniž si to plně uvědomujeme, právě nyní stojíme na prahu vážné dějinné události.

Od 1. 5. 2011 končí neúčinné prodlužování omezení nákupu půdy a lesů cizinci a začnou platit unijní pravidla pro volný pohyb kapitálu. Děje se tak v době pro nás nejzranitelnější. Vlastníci půdy ČR, kterých je téměř 3mil., důsledkem násilné kolektivizace z padesátých let minulého století, většinou žijí mimo svoji vlastnickou obec. Najdeme je dokonce ve všech světadílech.

Polistopadová transformace zemědělství nespojila vlastnictví půdy se zemědělstvím, jak jsme všichni očekávali. Zemědělství je z 90 % založeno na nepevných uživatelských vztazích. Nová generace vlastníků má většinou spřetrhané citové vazby k půdě svých předků. K odcizení přispívá také ne srovnatelná cena a nájmy půdy. Vlastníci nemají obnovené hranice svých pozemků a nemají je většinou přístupné. Vlastníkům nebylo ani 20 let po listopadové revoluci, obnoveno plné pozemkové právo. Vlastníci se musí potýkat s mnoha problémy a zátěžemi. O naši půdu je velký zájem, nejen v Evropě. Nemá ji ovšem kdo bránit. Často slyšíme názor „vždyť je jedno kdo půdu vlastní“. Půdu nelze srovnávat s běžným kapitálem, který nezná hranic. Půdu nelze přestěhovat ani namnožit. Zde stojí opět Švehla, který nás varuje“, bez půdy není plnosti národního života“.

Přesto, že je již o prodeji půdy také cizincům v podstatě rozhodnuto, nelze složit ruce v klín. Proto „Svaz vlastníků půdy ČR“ spojil své síly s „Asociací soukromého zemědělství ČR“. Chceme společně přispět k zmnožení a upevnění selského stavu, který byl před 70 lety zničen. Sedláci, svým generačním vlastnictvím usedlosti a půdy, jsou tou nejpřirozenější a nejúčinnější formou národní, vlastnické, a ekologické ochrany půdy. Na to polistopadová transformace zemědělství zapomněla.

Drahý Antoníne Švehlo, my zde nestojíme jen proto, abychom na tebe vzpomínali. Jsme zde dnes, v této vážné době, především proto, abychom naplňovali Tvůj odkaz k ochraně naší národní státnosti.

Rozhovor s prezidentem Hlávkovy nadace Prof. JUDr. Václavem Pavlíčkem, Csc.

Na jaře světovým zpravodajstvím proběhla zpráva o letecké katastrofě v Rusku, kde zahynul polský prezident Lech Kaczyński, jeho manželka a významní činitelé polského veřejného života. Jak na Vás zapůsobila zpráva?

Velké letecké neštěstí, které postihlo značnou část politické reprezentace Polska, vyvolalo v ČR velký ohlas a solidaritu. Tato politická reprezentace vyjadřovala v mnoha směrech v mezinárodních vztazích podobná stanoviska jako čeští politikové, včetně prezidenta republiky. Spojovalo nás spojení z doby 2. světové války a hodnocení protinacistického boje obou států a jeho význam pro současnost. S velkým zájmem sleduji výsledky úředního vyšetřování příčin této katastrofy a uvažovaná preventivní opatření do budoucnosti.

Český prezident Václav Klaus ve svém prohlášení uvedl, že naše republika ztratila unikátního přítele a spojence. Myslíte si, že to ovlivní další vývoj českopolských vztahů?

Takové obavy nesdílím, neboť naše vztahy nejsou budovány na jednotlivcích, ale na společných zájmech a mají širokou základnu.

Pane profesore, lze vidět nějaké paralely v historii českého a polského státu a pokud ano, jaké akcentujete?

V některých obdobích žily oba naše národy pod společným panovníkem nebo pod panovníkem z téže panovnické dynastie - např. Přemyslovců, Piastovců, Jagellonců apod. Spojovaly nás i některé duchovní osobnosti – např. kdysi Sv. Vojtěch, Komenský nebo některé kulturní hodnoty. V 19. století úsilí za obnovení samostatného státu a boj v 1. a 2. světové válce. Československo vděčí Polsku také za umožnění vzniku vojenské jednotky na počátku 2. světové války. V našich dějinách existovaly přirozeně i rozdílné zájmy a střety. Společných zájmů a osudů však bylo podstatně více.

Nyní bych se Vás zeptal, jak jako náš přední český konstitucionalista a ústavní právník hodnotíte právní vývoj v Československu od založení státu do dnešní doby?

Při příležitosti 90. výročí Ústavní listiny z roku 1920 jsem se těmito ústavními tradicemi v několika přednáškách zabýval a v písemné podobě by taková stať měla být publikována i v Polsku. V několika statích jsem rovněž porovnával právní vývoj v Československu a v Polsku, např. V oblasti sdružovacího práva. Mé srovnávací studie vycházely u nás i v Polsku. Hodnotit právní vývoj našeho státu v několika větech není možné. Odkazuji proto na své publikace „O české státnosti“, které vydalo nakladatelství Karolinum.

Jakou roli podle Vás hrála vedle prezidenta Tomáše G. Masaryka, JUDr. Aloise Rašína a dr. Edvarda Beneše osobnost Antonína Švehly v konstituování československého státu?

Na vytváření novodobé československé státní ideje měl vedle T. G. Masaryka a E. Beneše z českých politiků velký vliv také A. Švehla. V projevu již v roce 1909 na Žofíně uváděl „vše nám vzali, svobodu i volnost, víru i majetek, pošlapali lidská práva, z národa nezbyl tu nikdo, než ušlapaný, utýraný lid venkovský. Ztratili jsme šlechtu, odcizila se nám. Jedno však nám vzítí nemohli: lásku k půdě, jež lid náš choval v srdcích svých a přenášel z generace na generaci.“ Švehla ve venkovském lidu spatřoval sociální vrstvu, z které vyrůstalo Národní obrození a zdroj vlastní

státnosti. Je jistě nesporné, že i jednotlivci z řad šlechty učinili mnoho pro obrození českého národa, např. na poli vědy a umění. Švehla však měl pravdu, když zdůrazňoval, že pro vytváření novodobé české státnosti měly význam právě plebejské tradice.

V reprezentativní publikaci *Idea československého státu* vydané v roce 1936 Národní radou československou pod redakcí prof. Jana Kaprase, prof. Bohumila Němce a předsedy Senátu Františka Soukupa, je věnována zvláštní stať právě Antonínu Švehlovi, jako jedné ze zakladatelských osobností československého státu. Autorem statí o Antonínu Švehlovi je Otakar Frankenberg, který je spoluautorem i rozsáhlejší práce o této osobnosti publikované již v roce 1931, jež je věnována jeho působení v agrární straně. Frankenberg uváděl, že Švehla vytvořil agrární stranu v duchu programu Alfonse Šťastného, jako organizaci malozemědělského lidu, což po válce vyjádřil i v názvu této strany. Zdůraznil vztah mezi demokracií a autoritou pro udržení státu. Švehla proto zdůrazňoval, jak je třeba ctít hlavu státu jako symbol státu. Naproti tomu také Masaryk ctil Švehlu jako významnou politickou autoritu.

Chtěl bych zdůraznit zásluhy Švehly při tvorbě ústavní listiny z roku 1920, neboť to bylo ministerstvo vnitra, v jehož čele Švehla stál, které zejména díky dr. Hoetzlovi ústavní listinu připravovalo. Osobní Švehlova zásluha spočívala také v tom, že některé zásady hlášené českým odbojem, jako odluka církve od státu, které byly nepřijatelné pro Slováky, byly z ústavní listiny vypuštěny, aby bylo dosaženo cestou kompromisu politické shody v zájmu jednoty Československého státu. Smysl pro užitečný kompromis byl pro Švehlu charakteristický a veškeré své schopnosti věnoval upevnění svobodné Československé republiky. Velkou zásluhu měl i na vytváření česko německé spolupráce také tím, že pod jeho vedením se německé státotvorné strany účastnily na vládě.

O prvních dvou československých prezidentech se dá mluvit, že vzešli z prostředí českého venkova. Myslíte si, že do jisté míry tato okolnost ovlivnila jejich osobnost, kulturní zázemí a spjatost s českým národem, která byla na venkově vždy silnější než v kosmopolitních městech, zvláště po osudné bitvě na Bílé Hoře?

Prostředí venkova nepochybně jinak ovlivňuje člověka, než prostředí velkých měst. O významu venkovského prostředí pro národní uvědomění mluvil Švehla několikrát. Přesto je dobré vědět, že z hlediska národního uvědomění se lišilo prostředí, v němž vyrůstal Masaryk, od podmínek, které ovlivňovaly dr. Beneše. Byla také již jiná doba. Masaryk připomínal, že byl z poloviny Slovák a k problematice českoslovenství přistupoval z jiné pozice právě tak, jako k otázce němectví. Oba však zdůrazňovali význam fyzické práce na venkově, která formovala jejich charakter. Fenomén tvrdých venkovských podmínek neovlivňoval však jenom je.

Jak jako právník vnímáte tzv. pozemkovou reformu, která proběhla za 1. republiky?

Význam a důvody pozemkové reformy vysvětloval Masaryk například ve své práci *Nová Evropa*, stanovisko slovanské, kterou napsal v posledním roce 1. světové války. Psal o tom, že Habsburkové po bitvě na Bílé Hoře zkonfiskovali Čechům půdu tak, „že vznikla panství, jejichž rozloha se rovná malým německým státům.“ Proto doporučoval provést podle irského příkladu pozemkovou reformu a parcelaci půdy, jak to žádali již před válkou všechny pokrokové strany. Takové bylo i Švehlovo stanovisko, jak o tom píše již vzpomenutý Švehlův životopisec. Při realizaci programu pozemkové reformy se Švehlova politika střetla s představou vlivného sociálního demokrata Františka Modráčka, který požadoval vytvořit na zabraných velkostatech družstva. Švehla však prosazoval princip soukromého vlastnictví, kterým by se podařilo uspokojit velký hlad po půdě a tak posílit střední vrstvy na vesnici. Neobešlo se to ovšem v tehdejšímu systému vlády politických stran bez chyb a korupčního jednání. Celkový přínos byl však pozitivní. O pozemkové reformě toho bylo již hodně publikováno za 1. republiky i v nedávné době. Z právníkové literatury stačí připomenout

příslušné heslo ve Slovníku veřejného práva a literaturu tam uvedenou. V těchto dnech organizovalo Centrum pro ekonomiku a politiku konferenci o ústavní listině z roku 1920. Sborník vydaných textů k tomuto tématu obsahuje také text Petra Wawrosze: Ekonomická ustanovení československé ústavy z roku 1920, který se právě zabývá i touto problematikou.

A tradici zemědělského družstevnictví, o které se již zasazoval Antonín Švehla?

Pojetí družstevnictví v představách Antonína Švehly se zaměřovalo především na ochranu malého a středního podnikání a bylo budováno v různých oblastech hospodářského života na venkově. Vytvářelo se již v době monarchie a v době 1. republiky se výrazně rozvíjelo. Velkou pozornost družstevnictví věnovala i řada významných právníků.

Jak vnímáte politickou kulturu v současné době? Pan prezident Václav Klaus se nechal slyšet, že mj. „televizní debaty politiků jsou zruďnost, antikampaně absurdní“ jak bylo uvedeno ve zpravodajství novinky.cz.

Znechucení politikou a politickými stranami není novým jevem. V současné době dostává v nových podmínkách i nové formy. Na kritice politického stranictví byla založena v meziválečném období ideologie fašismu a nacismu a celé pojetí stavovského státu. Současné výsledky voleb rovněž reagovaly na kritiku existujících politických stran a prosazoval se velký vliv reklamy a masových sdělovacích prostředků. V té souvislosti bych rád připomněl názory teoretika liberalismu K. Poppera ještě v 90. letech, které byly uveřejněny v Lidových novinách o velké politické moci televize a nezbytnosti její demokratické kontroly v zájmu zachování demokracie. V této souvislosti je stále aktuální Orwellova vize v románu „1984“. Naděje v nové politické subjekty a opakované zklamání z nich mohou vytvářet frustraci ve společnosti a atmosféru příznivou pro nastolení diktatury.

Co podle Vás v dnešní době chybí v životě běžných občanů, intelektuálů, podnikatelů?

Domnívám se, že je nezbytné klást větší důraz na humanistickou vzdělanost a na hodnoty, které formovaly evropskou civilizaci od antiky až po současnost. Technika se bouřlivě vyvíjí a osvojení si technických poznatků může za relativně krátkou dobu již být zastaralé, ale široký záběr tradiční vzdělanosti umožňuje se vyrovnat i s těmito změnami ve vývoji techniky. Někdy v 60. letech jsem četl varování, že současné civilizaci nehrozí tolik nebezpečí zániku z atomových zbraní jako spíše osud zániku společnosti moučných červů, kteří svými exkrementy zamořují prostředí, v němž působí do té míry, že nakonec se zničí. Na nebezpečí plynoucí z nedostatku sebeomezení současné civilizace upozorňovalo mnoho vynikajících osobností 20 století. Chtěl bych připomenout např. slova papeže Jana XXIII. v encyklice *Pacem in terris* v polovině minulého století.

Jste dlouhodobým předsedou Hlávkovy nadace. Co pro Vás osobnost Josefa Hlávky znamená a mohla by být inspirativní i pro nás, lidi žijící v jedenadvacátém století?

Josef Hlávka byl nejvýznamnějším představitelem generace, která v českém prostředí prosazovala a vytvářela hodnoty, jež by posunuly společnost kupředu. V jeho době mnoho Čechů zakládalo nadace, aby učinili alespoň něco pro své spoluobčany – pro obec, školu a český národ, co by přetrvalo i jejich život. Hlávka byl z těchto Čechů nepochybně nejpracovitějším a nejúspěšnějším a stanovil hodnoty, které pro další osud českého národa byly nejdůležitější – tj. vzdělanost, rozvoj vědy a budoucnost talentů z řad nastupující mladé generace. Těmto hodnotám věnoval i veškerý svůj obrovský majetek. Přesto, že se někdy setkával i s nepochopením a nevděkem, ve svém úsilí setrval a jeho dílo žije dodnes. Nemá-li nás čekat osud moučných červů, kteří jen konzumují bez

zřetele na svou budoucnost a budoucnost další generace, bylo by třeba se inspirovat hodnotami Josefa Hlávky.

Nová kniha

Jiří Urban

Venkov pod kolektivizační knutou
Okolnosti „příkladného“ politického procesu v okrese Nová Paka

Okolnosti „příkladného“ politického procesu v okrese Nová Paka. Autor zpracovává téma násilné kolektivizace zemědělství v obci Svatojanský Újezd. Předkládá obraz přeměny základních vztahů na vesnici a přerodu v myšlení od hospodářů k družstevníkům. Činí tak pomocí lidských příběhů, charakterizujících rysy donucovacího a násilného rázu kolektivizačního úsilí. Pozoruje sílící tlak na pozice zemědělců, kteří se zdráhali přistoupit na myšlenku socialistického hospodaření a vstoupit do JZD a popisuje, jakými metodami byli zemědělci „motivováni“ k podvolení se kolektivizačnímu projektu.

**Foto ze slavnostního podepsání Smlouvy o partnerství a spolupráci mezi
Národním zemědělským muzeem Praha a Společností Antonína Švehly,
o.s. ze dne 26.11.2010 v prostorách NZM**

Generální ředitel NZM Praha Ing. Zdeněk Novák a předseda SAŠ, o.s. Mgr. Pavel Černý.

Zpravodaj **ŠveHLAS** vydala **Společnost Antonína Švehly**, občanské sdružení
(IČO: 266 29 496, Bruslařská 12, Praha 10, 102 00) – www.sas.czechian.net